

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Mettälä, M., Äimälä, A-M., Botha, E. & Tuomi, J. (2021) Kätilökoulutuksella seksuaali- ja lisääntymisterveyden asiantuntijaksi – PreconNet-hanke kehittää eurooppalaisia opetussuunnitelmia. Kätilölehti, 2021:5, s. 8-9.

Kätilökoulutuksella seksuaali- ja lisääntymisterveyden asiantuntijaksi – PreconNet-hanke kehittää eurooppalaisia opetussuunnitelmia

Marika Mettälä, TtM

Anna-Mari Äimälä, THM

Elina Botha, TtT

Jouni Tuomi, FT

Tampereen ammattikorkeakoulu

Kansainvälisesti raskautta edeltävä ”lisääntymisterveyttä edistävä neuvonta ja hoito” (Preconception Health and Care; PCHC tai Pre-pregnancy Care) on tunnistettu ja laajalti tutkittu aihe. Ongelmaksi tunnustetaan se, että hedelmällisyyden suojelun merkitys on selvää tutkijoiden pöydillä, mutta miten nuori nainen ja mies saavuttavat tiedon, ja miten heidät saadaan pitämään huolta hedelmällisyydestään, on haaste. Avainhenkilöiksi viestin viejänä on määritelty kaikki terveydenhuollon ammattilaiset kaikissa mahdollisissa kohtaamisissa.

“PRECONCEPTION HEALTH OF YOUTH, bridging the gap in and through education” -hanke

Hankkeen lähtökohtana oli Euroopassa ja muissa kehittyneissä maissa esiin tullut trendi viivästyttää lasten hankintaa, usein ilman parempaa tietoa sen vaikutuksesta raskauteen, synnytykseen ja lisääntyvään lapsettomuuteen. Tämän hankkeen avulla pyritään vahvistamaan, jo koulutuksen aikana, ammattilaisten osaamista ja rohkeutta ohjata asiakkaita hedelmällisyyteen vaikuttavista asioista, jotta kukaan ei jäisi lapsettomaksi tietämättömyyttään. Ja, että tietämättömyys ei johtuisi ainakaan siitä, että terveydenhuollon ammattilainen ei kokenut aiheutta omakseen tai hallinnut raskautta edeltävää hoitoa ja ohjausta (Preconception Health and Care; PCHC).

Hanke on tuottanut opetukseen ja ohjaukseen PCHC-mallin hedelmällisyysterveyteen vaikuttavista monista tekijöistä, joista yksikin saattaa olla merkityksellinen. Erityisesti hedelmällisyyttä huonontavien tekijöiden kumuloituminen partnereiden ikävuosien karttuessa, voi johtaa lapsettomuuteen. Hankkeen tuotokset löytyvät preco.tamk.fi ja ovat vapaasti käytettävissä opetus- ja ohjausmateriaalina useilla eri kielillä.

PreconNet on Erasmus+ -rahoitteinen hanke (2018 – 2021), jota Tampereen ammattikorkeakoulu koordinoi. Yhteistyökumppaneina ovat Sloveniasta Ljubljanan ja Primorskan yliopistot, Itävallasta Carinthian yliopisto ja Belgiasta VIVES.

PCHC-malli perustuu kansainvälisiin suosituksiin

Genevessä jo liki 10 vuotta sitten WHO:n kokouksen lopputulokseksi ja tulevaisuuden tavoitteeksi kirjattiin, että terveydenhuollon ammattilaisten lisääntymisterveyden ja hedelmällisyyden suojelun osaamista on vahvistettava. Keinoja, miten se toteutuu, kartoitetaan ja kehitetään, sekä jaetaan niitä ammattilaisten käyttöön asiakkaiden ohjaukseen.

ICM (The International Confederation of Midwives) on laatinut kättilön kompetenssit koko kättilötyön alalle. ICM:n kompetenssien kuvauksessa sanotaan, että kättilötutkintoa tarjoavien koulutuslaitosten tulee varmistaa, että kättilön kompetenssit löytyvät kättilöiden opetussuunnitelmissa. ICM:n yleiset kättilön kompetenssit koskevat kättilön autonomiaa ja vastuullisuutta terveydenhuollon ammattilaisena osana moniammatillista tiimiä ennen raskautta (pre-pregnancy care), raskauden, synnytyksen sekä syntymän jälkeisenä aikana. Ne koskevat myös kättilön vastuuta suhteessa asiakkaaseen; naiseen ja hänen perheeseensä. Kättilön kompetenssit määrittelevät, että kättilö on kättilötyön koko laajuuden ja kaikkien olosuhteiden itsenäinen asiantuntija. Hän tukee fysiologista normaalia synnytystä, hän perustaa toimintansa ihmisoikeuksien ja yksilön oikeuksien puolustamiseen sekä näyttöön perustuvaan toimintaan.

ICM:n kompetensseista on selkeästi luettavissa kättilön laajan ja vaikuttavan osaamisen merkitys naisen ja hänen perheensä terveydelle ja hyvinvoinnille. ICM painottaakin etusivultaan lähtien sitä, miten osaava kättilö voi pelastaa hengen. "A well trained and supported midwife can make the difference between life and death." Tämä koskee siis koko naisen elämän kaarta; pienen tytön syntymästä hänen hedelmällisyytensä suojelusta raskauden ja synnytyksen kautta siihen, kuinka hän toimii omalle tyttärelleen tai miniälleen naisen elämän asiantuntijana. Kättilön avulla ja opastamana, omien hyvien kokemusten kautta.

The Lancet julkaisi vuonna 2014 sarjan artikkeleita (Midwifery), joissa kuvattiin viitekehys laadukkaaseen raskaanaolevien, äitien ja vastasyntyneiden hoitoon. Parhaana ratkaisuna ongelmiin esitettiin kättilön taidot, asenteet ja käyttäytyminen. 'Full scope midwifery' kuvaa mallia, jossa kättilön rooli fysiologisen prosessin vahvistajana, hedelmällisyyden suojelijana ja koko prosessin asiantuntijana on keskeinen.

Suomalainen kättilökoulutus ja PCHC

Suomessa kättilökoulutusta ohjaa EU-direktiivit (2005/36/EY; 2013/55/EU), joissa raskautta edeltävä ohjaus ja neuvonta on mainittu, mutta varsin suppeasti. Koulutuksen tulee varmistaa, että valmistuvalla kättilöllä on riittävät tiedot kättilötoimen perustana olevista tieteenaloista sekä yksityiskohtaiset tiedot mm. synnytysopista ja ihmisen terveydentilan ja ympäristön välisestä suhteesta. Ammattitoimen harjoittamisesta EU-direktiiveissä sanotaan, että kättilö antaa luotettavaa perhesuunnittelutietoa ja -neuvontaa.

Suomen kättilöliiton (n.d.) mukaan *"Kättilöllä on tärkeä tehtävä terveysneuvonnassa ja -kasvatuksessa, ei ainoastaan naisten, vaan myös heidän perheidensä ja koko yhteiskunnan piirissä. Kättilön työn tulisi käsittää synnytystä edeltävää kasvatusta ja*

vanhempainvalmennusta. Kätilö on ammattilainen työskentelemään myös laajasti naistentautien muilla osa-alueilla, kuten naisen terveys ja seksuaali- ja lisääntymisterveys, sekä lasten hoitotyössä.”

Kätilökoulutuksen opetussuunnitelman ja ammattiharjoittamisen haaste

Kansainväliset suosituksen haastavat tarkastamaan, ovatko PCHC-teemat kätilökoulutuksen opetussuunnitelmassa ulkopuolisen luettavissa vai jäävätkö ne yksittäisen opettajan intressien varaan?

THL:n julkaisu 'Edistä, ehkäise, vaikuta - Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020' (Klemetti & Raussi-Lehto 2014) on antanut selvät raamit raskautta edeltävän ohjauksen kehittämiseen, mutta vieläkin on auki, missä konteksteissa ja kenen vastuulla raskautta edeltävää ohjausta ja neuvontaa toteutetaan. Jos se on kaikkien tehtävä, on vaarana, että se ei ehkä ole kenenkään tehtävä.

Kirjallisuutta

International Confederation on Midwives. 2019. Essential Competencies for Midwifery Practice. 2019 Update

Karttunen, P. & Vallimies-Patomäki, M. 2015. Kätilökoulutukselle uusi suunta: Selvitys rakennevaihtoehtoista. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-359-0>

Klemetti, R. & Raussi-Lehto, E. 2013. Edistä, ehkäise, vaikuta – Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020.

The Lancet 2014. Midwifery. An Executive Summary for The Lancet's Series. <https://www.thelancet.com/series/midwifery>

Mettälä, M., Äimälä, A-M., Kondelin, H., Haapio, S. & Yli-Koivisto, L. 2019. Kätilö AMK-tutkinto YAMK-tutkintona selvitys. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 114.

Pienimaa, A-K. 2014. KÄTILÖN AMMATILLISEN OSAAMISEN KUVAUS Kätilökoulutuksesta valmistuvien osaamisalueet, tavoitteet ja keskeiset sisällöt. <https://metropolia.fi/katilotyo>

Suomen Kätilöliitto n.d. <https://suomenkatiloliitto.fi/suomen-katiloliitto/katilot-suomessa/>

Direktiivi 2005/36/EY EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2005/36/EY, annettu 7 päivänä syyskuuta 2005, ammattipätevyyden tunnustamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:fi:PDF>

Direktiivi 2013/55/EU. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun direktiivin 2005/36/EY ja hallinnollisesta yhteistyöstä sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmässä annetun asetuksen (EU) N:o 1024/2012 (IMI)-asetus) muuttamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti. 28.12.2013. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:fi:PDF>